

Аналітична та статистична інформація
Донецького обласного навчально-методичного центру психологічної служби
системи освіти (ДНМЦ ПС)
щодо профілактики суїцидальної поведінки
серед учнів та учнівської молоді
за I квартал 2020 року

Однією з найактуальніших проблем сьогодення є проблема самогубства, а особливо самогубство серед підлітків та учнівської молоді. Складність цього феномена полягає у тому, що зрозуміти стан людини, яка скоїла суїцид – важко, оскільки кожний випадок має власні індивідуальні особливості. Неможливо виділити одну або кілька причин, мова завжди йде про комплекс причин, обставин, які призводять до скоєння особистістю самогубства.

Одним із завдань психологічної служби Донецької області є попередження та профілактика суїцидальної поведінки серед учнів та учнівської молоді.

Станом на 01.02.2020 року психологічна служба системи освіти Донецької області продовжує функціонувати у 15 містах, 12 районах та 9 ОТГ становить – 767 фахівців, з них:

- практичних психологів – 571 фахівець (504,05 ставки);
- соціальних педагогів – 154 фахівця (132 ставки);
- методистів – 42 фахівців (45,25 ставки).

Протягом I кварталу 2020 року робота щодо профілактики суїцидальної поведінки серед учнів, попередження негативних проявів поведінки та збереження здоров'я була посилена і спрямована на:

- виявлення відхилень в поведінці, міжособистісних проблем в спілкуванні з однолітками та дорослими;
- формування позитивних мотивів міжособистісних відносин;
- виховання навичок безпечної поведінки;
- формування поведінки дитини, що відповідає загальноприйнятим нормам і правилам;
- підвищення рівня інформованості адміністрації, педагогів ЗЗСО, батьків щодо профілактики суїцидальних та негативних проявів поведінки серед дітей та учнівської молоді;

-зменшення конфліктних ситуацій серед учнівського середовища відновними техніками (медіація, коло).

Психологічною службою Донецької області ведеться активна робота з попередження та профілактики суїцидальної поведінки серед учнів та учнівської молоді за напрямками роботи: психодіагностична, консультаційна, психологічна просвіта, корекційно-відновлювальна та розвивальна роботи, освітня діяльність, співпраця з громадськістю тощо.

1. Психодіагностична робота.

З метою корекції та профілактики суїцидальних дій на перший план висуваються завдання своєчасної діагностики. Основне завдання якої – оцінка суїцидального ризику – міри вираженості аутоагресивних проявів та ймовірності реалізації суїцидальних дій. Також психодіагностичні заходи були спрямовані на вивчення та аналіз психотравмуючих факторів, що призводять до втрати сенсу життя та стають руйнівною силою в житті дитини.

Таблиця 1

<i>Категорія учасників освітнього процесу</i>	<i>Проведено заходів</i>	<i>Кількість охоплених осіб</i>
Учні	791	10 680
Педагоги	94	590
Батьки	68	852
Всього:	953	12 122

2. Консультаційна робота

Робота була спрямована на попередження суїцидальної поведінки, булінгу, формуванню позитивних життєвих цілей, розвитку стресостійкості та збереження психічного здоров'я учнів, сприяння формуванню довірливих батьківсько-дитячих відносин та побудови конструктивного діалогу між учнями, педагогами та батьками. Вищезазначена робота була проведена за наступними тематиками:

Учні та учнівська молодь

«Як опанувати власні емоції»
«Прийоми саморегуляції негативного емоційного стану»
«Планування життєвих установок»
«Мотивація до успіху»
«Міфи та реальність позбавлення життя»

«Подолання тривожності та астенічних проявів»
«Методи саморегуляції»
«Шляхи виходу з кризових ситуацій»
«Ризики затяжних конфліктів. Шляхи вирішення конфліктів»

«Встановлення причин емоційних розладів дітей»
«Вирішення особистих та сімейних проблем з метою профілактики стресів та депресивних станів»
«Взаємовідносини у родині»
«Взаємовідносини з однолітками»
«Як позбутися стресових ситуацій»
«Конфлікти у шкільному колективі»
«Життя реальне і віртуальне»
«Проблеми самооцінки дитини»
«Асоціальні прояви у поведінці дітей»

«Взаємовідносини в системі «вчитель-учень»»
«Особливості підліткового віку»
«Насильство в сім'ї та як його уникнути»
«Мій життєвий план»
«Принципи позитивного мислення»
«Як реагувати у стресових ситуаціях»
«Цінності в житті молодшої людини»
«Я маю право відчувати і висловлювати свої почуття»

Педагоги

« Підлітковий вік, як криза і як зростання»
«Особливості нервової системи дітей підліткового віку»
«Психологічне здоров'я дитини»
«Як зупинити агресію»
«Профілактика суїцидальної поведінки серед підлітків»
«Ранні ознаки суїцидальних намірів»
«Забезпечення емоційного комфорту в роботі з дітьми дошкільного віку»
«Способи подолання стресу»
«Тривожні діти»
«Психологічне здоров'я: основні риси та показники здорової особистості»
«Профілактика психологічних травм у дитини»
«Що таке дитячий суїцид, та як його попередити»

«Мотивація на успіх дітей схильних до суїцидальної поведінки»
«Попередження суїцидальної поведінки»
«Стабілізація емоційного стану дитини»
«Конструктивне вирішення конфліктів в учнівському колективі»
«Проблемна поведінка та ознаки емоційних розладів у учнів»
«Міжособистісні стосунки у дитячому колективі»
«Суїцидальні роздуми дітей та стани, що їх провокують (стрес, депресія)»
«Підтримка дитини після втрати близької людини»
«Підвищення самооцінки дітей»
«Роль педагогічних працівників у попередженні суїцидальної поведінки серед дітей»

«Виявлення насильства у сім'ї»
 «Як підняти соціальний статус учня в класі?»»

«Вікові кризи в житті дитини : як розпізнати та чим зарадити?»

Батьки

«Підвищена тривожність у підлітковому віці»
 «Вікові особливості дітей підліткового віку»
 «Вікові особливості дошкільника»
 «Причини та наслідки емоційного перенавантаження дитини»
 «Налагодження взаємовідносин в сім'ї»
 «Допомога дитині в кризовій ситуації»
 «Попередження негативних проявів поведінки дітей та збереження їх психічного здоров'я»
 «Криза підліткового віку»
 «Проблемна поведінка та ознаки емоційних розладів у учнів»
 «Суїцидальні роздуми дітей та стани, що їх провокують (стрес, депресія)»

«Попередження депресивного стану учня»,
 «Де і як знайти підтримку опікунській родині»
 «Дитина у віртуальному просторі. Комп'ютерна залежність»
 «Вікові та індивідуальні особливості розвитку підлітка»
 «Адаптація дитини до нового колективу»
 «Розвиток емоційного інтелекту у дитини»
 «Стилі батьківського виховання та сімейних відносин»
 «Сім'я та дитина без жорстокості і насилля»
 «Підвищення рівня самоконтролю емоційного стану у дітей»
 «Цінність батьківського часу»
 «Взаємодія сім'ї і школи – запорука успішного навчання і виховання».

Таблиця 2

<i>Категорія учасників освітнього процесу</i>	<i>Проведено заходів</i>	<i>Кількість охоплених осіб</i>
Учні	843	4 018
Педагоги	398	1534
Батьки	425	2190
Всього:	1 666	7 742

3. Корекційно-відновлювальна робота

Цей вид роботи спрямований на навчання технікам керування емоціями, зняття емоційної напруги, навчання конструктивним поведінковим реакціям у проблемних ситуаціях, розвиток позитивної

самооцінки цінності особистості, її соціального статусу в групі, тренінги особистісного зростання тощо.

Тематики, за якими проводилась корекційно-відновлювальна робота з учнями:

«Цінність сімейних стосунків»
 «Я і мої почуття»
 «Соціально-перетворювальна програма формування емоційної сфери та міжособистісного спілкування, розвитку здібностей до самопізнання і саморегуляції».
 «Засоби саморегуляції емоційного стану»;
 «Формування емоційної компетентності»
 Збереження та зміцнення психологічного здоров'я дітей дошкільного віку за програмою «Щаслива дитина»
 «Вербальне та невербальне спілкування»

«Мое майбутнє»
 «Розвиток когнітивної сфери»
 «Школа адаптації п'ятикласника»
 «Профілактика психологічного здоров'я та емоційних розладів у дітей старшого дошкільного віку»
 Релаксаційний комплекс
 «Контраст»
 «Формування навичок стресостійкості, саморегуляції, психологічного відновлення засобами АРТ-терапії, музикотерапії, малювання сіллю»
 «Ситуація успіху»
 «Негативні соціальні явища та їх подолання»
 «Цінності і їх значення у житті»

Таблиця 3

<i>Категорія учасників освітнього процесу</i>	<i>Проведено заходів</i>	<i>Кількість охоплених осіб</i>
Учні	599	4 939

4. Психологічна профілактика та просвіта

Профілактична та просвітницька робота сприяє розвитку в учнів вміння аналізувати свій емоційний стан, контролювати емоції, передбачає просвітницько-профілактичні заходи з учасниками освітнього процесу. Включає в себе як поширені форми (лекції, бесіди, виступи на батьківських зборах та педагогічних нарадах, методичних об'єднаннях, семінари, психолого-педагогічний консиліум, виховні години, диспути, години психолога, розміщення наочної інформації в класних куточках та куточках психолога), так і більш специфічні (факультативи з психології, заняття у

кімнаті психологічного розвантаження, заняття з елементами тренінгу для дітей, педагогів, батьків тощо).

Тематики психологічної профілактики та просвіти:

Учні та учнівська молодь

«Найвищі цінності життя»	«Діти та батьки. Шляхи взаєморозуміння»
«Я та мої друзі»	«Ситуації ризику в нашому житті»
«Подаруй посмішку»	«Коло спілкування»
«Я та світ навколо мене»	«Створюємо разом безпечне середовище»
«Через десять років я...»	«Обережно! Кібербулінг!»
«Небезпека в Інтернеті для підлітків. Синій кит, Червона сова і Білий ведмідь»	«Коли батьки мене не розуміють: уникати чи говорити з ними?»
«Зниження рівня тривожності та агресивності»	«Хочу сподобатись собі та іншим. Гармонія між зовнішнім іміджем і внутрішнім станом»
«Формування життєвих навичок»	«Небезпека в мережі Інтернет»
«Безпечний простір»	«Самопоміч у стресовій ситуації»
«Зняття емоційної напруги»	«У злагоді із самим собою та усім світом»
«Освоєння методики саморегуляції, релаксації, позитивного сприйняття ситуації»	«Скринька добрих справ»
«Збереження та зміцнення психічного здоров'я» Програма	«Способи розв'язання конфліктних ситуацій»
«Щаслива дитина»	«Протидія булінгу. Правила безпечної роботи в мережі інтернет»
«Позитивне сприйняття ситуації»	Інформація, щодо телефонів довіри та гарячих ліній.
«Мій життєвий план»	
«Коло цінностей»	
«Позитивні емоції в житті та самоактуалізація особистості»	
«Подолання Інтернет-залежності»	
«Життя як цінність»	
«Формування позитивного образу «Я»	
«Позитивне мислення – успіх в житті»	
«Конфлікти і шляхи їх конструктивного вирішення»	
«Мої життєві перспективи»	

Таблиця 4

<i>Категорія учасників освітнього процесу</i>	<i>Проведено заходів</i>	<i>Кількість охоплених осіб</i>
Учні	1 363	25 605
Педагоги	500	5 700
Батьки	512	14 889
Всього:	2 375	46 194

5. Освітня діяльність

Розвиток системи широкої профілактики на основі освітньої діяльності (впровадження програм на рівні закладів освіти, проведення факультативів, освітніх курсів, тренінгів, годин спілкування тощо).

Таблиця 5

<i>Категорія учасників освітнього процесу</i>	<i>Проведено заходів</i>	<i>Кількість охоплених осіб</i>
Учні	87	882

6. Співпраця з громадськістю висвітлена в межах:

- **співпраці з кримінальною поліцією** - за участю кримінальної поліції було проведено **128** заходів у вигляді профілактичних бесід, круглих столів, теоретичних семінарів в яких охоплено **1832** учасника, з них: учнів – **1561**, педагогів – **76**, батьків – **195**.

- **співпраці з соціальними службами** - співпраця полягала у вивченні умов проживання дітей, позбавлених батьківського піклування; складанні актів-обстежень житлово-побутових умов проживання здобувачів освіти, які потребують особливої психологічної уваги; профілактичних бесід; годин спілкування; семінарів тощо. Проведено **54** заходи, в яких охоплено **1043** особи, з них: учнів – **857**, педагогів – **110**, батьків – **76**.

- **інші організації** - **37** (ювенальна превенція, служба у справах дітей, міські центри соціальних служб сім'ї, дітей та молоді тощо) з якими спільно було проведено **183** заходи, в яких охоплено **5678** учнів, **347** педагогів та **415** батьків.

Для того, щоб впоратись з особистою кризою, людині може допомогти відверта розмова, зменшення тиску суїцидальних думок, заспокоєння людини та довіра до її розповідей та почуттів. Тому в закладах освіти Донецької області діє **46 телефонів довіри, 256 пошт довіри та 154 консультаційних пункти.**

Важливими наочними матеріалами, які забезпечать повноту, об'єктивність, доступність та достовірність висвітлення інформації про проблему суїцидів є **інформаційні стенди**, яких у закладах освіти Донецької області налічується: **для дітей – 329, для вчителів – 326, для батьків – 345.**

Фахівцями комунального закладу «Донецький обласний навчально-методичний центр психологічної служби системи освіти» ведеться **систематична** робота щодо **координації та навчально-методичного супроводу**, яка спрямована на допомогу фахівцям психологічних служб з питань профілактики самогубств та корекції ризикованої поведінки здобувачів освіти, дітей з особливими потребами та їх батьків, або осіб які їх замінюють:

1. Лист КЗ ДНМЦ ПС від 27.03.15 №01/03-22 «Про вдосконалення роботи щодо запобігання самогубства серед учнів» (рекомендації з профілактики суїцидальної та ризикованої поведінки, наголошено звернути особливу увагу на категорію внутрішньо переміщених осіб);
2. Лист КЗ ДНМЦ ПС від 17.10.16 №01/03-175 «Щодо профілактики учинення дітьми навмисних самоушкоджень» (методичні рекомендації фахівцям психологічної служби щодо профілактики негативних явищ серед дітей, підлітків та учнівської молоді);
3. Лист КЗ ДНМЦ ПС від 24.04.17 №01/03-89 «Щодо профілактики суїцидальної поведінки серед учнів» (рекомендації для фахівців психологічної служби щодо недопущення потрапляння дітей у небезпечні групи в інтернет-просторі);
4. Лист КЗ ДНМЦ ПС від 03.10.18 №01/03-255 «Щодо активізації та посилення заходів щодо профілактики суїцидальних тенденцій серед учнів та учнівської молоді у 2018-2019 н. р.» (рекомендації щодо профілактики суїцидальних тенденцій серед учнів та учнівської молоді у 2018-2019 навчальному році з усіма учасниками освітнього процесу);
5. **Лист КЗ ДНМЦ ПС від 14.02.19 №01/03-35** «Щодо посилення заходів щодо профілактики суїцидальних тенденцій серед учнів та учнівської молоді у 2018-2019 н. р.» (рекомендації для фахівців психологічної служби щодо профілактики суїцидальних тенденцій з усіма учасниками освітнього процесу);
6. **Лист КЗ ДНМЦ ПС від 19.08.19 № 01/03-149** «Аналітичні матеріали про стан розвитку та пріоритетні напрямки діяльності психологічної служби у системі освіти Донецької області на 2019-2020 навчальний рік: методичні матеріали та рекомендації».

7. **Лист КЗ ДНМЦ ПС від 08.10.2019 № 01/03-176** “ Про введення посад практичних психологів та соціальних педагогів в закладах освіти в рамках попередження суїцидальної поведінки серед підлітків та учнівської молоді”
8. **Лист КЗ ДНМЦ ПС від 08.11.2019 № 01/03-198** “ Щодо посилення та активізації заходів з профілактики суїцидальної поведінки”.

За зазначений період роботи (I квартал 2020 року) фахівцями КЗ ДНМЦ ПС були проведені просвітницько-профілактичні заходи:

-семінар-практикум «Взаємодія суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі» для практичних психологів і соціальних педагогів закладів фахової передвищої освіти та соціальних педагогів професійної (професійно-технічної) освіти **29.01.2020 р. (25 осіб);**

-семінар-практикум «Взаємодія суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Методичні рекомендації з питань виявлення та реагування на випадки домашнього насильства» для практичних психологів і соціальних педагогів професійної (професійно-технічної) освіти **12.02.2020 р. (25 осіб);**

-чотириденний тренінг «Базові навички медіатора Шкільної шкільної служби порозуміння» для студентів-психологів ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» **17.02- 20.02.2020 року (16 осіб);**

-теоретико-практичний семінар «Попередження та подолання насильства щодо дітей: налагодження співпраці та координація дій» для практичних психологів та соціальних педагогів санаторних, спеціальних шкіл, навчально-реабілітаційних центрів, санаторно-оздоровчого центру соціальної реабілітації **26.02.2020 р. (25 осіб).**

Фахівцям психологічної служби Донецької області, з вересня 2018 року, рекомендований **інформаційно-освітній ресурс** ДНМЦ ПС – dnmcps.com.ua для використання нормативно-правових документів, методичних рекомендацій, посібників, діагностичного інструментарію щодо профілактики суїцидальних проявів та ознайомлення з діяльністю гарячих ліній, громадських, державних організацій і доступу до їх послуг.

Одним із пріоритетних завдань психологічної служби системи освіти Донецької області в напрямку профілактики суїцидальних тенденцій серед

неповнолітніх у 2020 - 2021 навчальному році залишається пошук нових дієвих форм просвітницької та профілактичної роботи з усіма учасниками освітнього процесу.

З повагою,
в.о. директора

Н.В. Лугінець

Виконавець:
А.В.Шамардіна
методист ДНМЦ ПС